

SIMILARITY AND DIFFERENCE OF THE DESCRIPTION OF NATURE IN THE POETRY OF MUHAMMAD YUSUF AND SERGEY YESEN

Qalandarova G. A.

Teacher of native language and literature of the 41st secondary school of Pakhtachi district of Samarkand region

Abstract: The beloved national poet Muhammad Yusuf, who captured the hearts of thousands of fans with his sincere and popular lines in the sky of Uzbek poetry, left a rich literary legacy in his short life. His work reflects the high human dignity, along with the delicate manifestations of childish joy, passion and love, national simplicity, kindness, pure and unique feelings and experiences. Effective use of the artistic potential of each word, musical smoothness, purity of feelings, sincerity and love, a clear expression of spiritual experiences are the leading features of Muhammad Yusuf's poetic style. There is no one in Uzbekistan who did not know M. Yusuf, did not hear about him, did not recite his poems, did not sing his songs

Keywords: Muhammad Yusuf, poetic style, songs, national poet

MUHAMMAD YUSUF VA SERGEY YESENIN SHE'RIYATIDA TABIAT TASVIRINING O'XSHASH VA FARQLI JIHLARI

Qalandarova G. A.

Samarqand viloyati Paxtachi tumani 41- o'rta umumta'lim maktabi ona tili va adabiyoti o'qituvchisi

O'zbek she'riyatining osmonida minglab ixlosmandlarning qalbini samimiy va xalqchil satrlari bilan zabt etgan sevimli xalq shoiri Muhammad Yusuf qisqa hayoti davomida boy adabiy meros qoldirgan. Uning ijodida bolalarcha quvonch, ehtiros va sevgining nafis namoyonlari, milliy sodda, mehribon, sof va betakror his-tuyg'ular va tajribalar bilan birga yuksak insoniy qadr-qimmat aks etgan. Har bir so'zning badiiy imkoniyatlaridan unumli foydalanish, musiqiy silliqlik, his-tuyg'ularning pokligi, samimiylik va mehr-muhabbat, ma'naviy tajribalarning aniq ifodasi Muhammad Yusufning she'riy uslubining yetakchi xususiyati hisoblanadi. O'zbekistonda M. Yusufni bilmagan, u haqida eshitmagan, she'rlarini yoddan o'qimagan, uning qo'shiqlarini kuylamagan odam yo'q.

Muhammad Yusuf o'zining yorqin iste'dodi, o'ziga xos she'riy ijodi bilan xalqimiz ma'naviyatini yuksaltirish, milliy o'zlikni anglash, milliy g'urur va iftixor tuyg'usini mustahkamlash, yoshlarni vatanparvarlik va estetik tarbiyalashga katta hissa qo'shdi. Uning she'rlari, bir qarashda, juda oddiy, lekin har bir satr ajoyib tasvir bilan porlaydi. Faqat ugina xushbo'y rayhon barglari to'kiladigan yo'lga aylana olgan, va faqat ugina hayotning shiddatligidan nola qilayotgan qizg'aldoqni ovuta olgan edi. (chunki qizg'aldoq faqat bir kungina yashaydi!), qorni "shirin do'st" deb nomlab, qizg'aldoqdan qabrini bezashni so'ragan... Uning she'rlari darhol qo'shiqlarga aylandi, ular qanday qilib tanilgan va sevilgan o'zbeklar "yetti yoshdan yetmish yoshgacha bo'lgan odamlar" deb aytadilar, chunki ular juda samimiy, haqqoniy va musiqiy edilar. Shaklan ular klassik an'analarga juda mos keladi va ayni paytda ular yangicha uslubni taqdim etdilar. Qofiya tufayli uning she'rlari aniq ritmik kompozitsion chizilgan va bu o'z navbatida qo'shiqning ohangdorligini kuchaytiradi.

Xuddi shuningdek, rus shoiri Sergey Yesenin noyob va yorqin ijodi bugungi kunda adabiyotimizga mustahkam kirib, ko'plab o'quvchilariga ega bo'ldi. Shoirning she'rlari samimiy ilqlik, ona vatan dalalarining cheksiz kengliklariga bo'lgan ehtirosli muhabbati, nihoyatda hissiy va juda hayajonli tarzda yetkaza oladigan "tuganmas qayg'u" bilan to'la. Yesenin ijodi rus adabiyoti tarixining yorqin, chuqur hayajonli sahifalaridan biridir. Yesenin davri o'tmishda qqolib ketgan bo'lsa-da, uning she'riyati yashashni davom ettirmoqda, qalbgaga yaqin yo'llar bilan ona yurtiga sevgi tuyg'usini uyg'otadi.

Yeseninning she'rlarida tabiat takrorlanmas tarzda jonlanadi: u abadiy harakatda, tuganmas rivojlanish va o'zgarishlarga boydir. Inson kabi, u qo'shiq aytadi va pichirlaydi, xafa bo'ladi va quvonadi. Tabiatning tasvirida shoir xalq she'riyati tasvirlarini ishlatadi, ko'pincha jonlantirish san'atidan foydalanadi. Daraxtlar "oq yopinchiq ostida uxlaydi", "oq kiygan qayinlar o'rmonga aza tutadi". Ushbu ranglar jilosi Rossiya sahrolarining bepoyonligiga urg'u beradi. Yeseninning yana bir sevimli rangi-bu shoir so'zining kuchi va qudratini ifodalaydigan tillarandir ("oltin o'tloq shirin til bilan so'zladi"). Bundan tashqari, shoir tabiat hodisalarini inson hayoti voqealari bilan taqqoslaydi: *"Как дерево роняет тихо листья, Так я роняю горькие слова."*

*"Белая берёза
Под моим окном
Принакрылась снегом,
Точно серебром.
На пушистых ветках
Снежною каймой
Распустились кисти
Белой бахромой.
И стоит береза
В сонной тишине,
И горят снежинки
В золотом огне"*

Muhammad Yusufning she'rlarida o'zbek diyorining tabiati juda ajoyib tasvirlangan, u o'zgacha, ammo yurakka juda yaqin va azizdir. Shoir she'riyatida u ko'rgan va his qilgan har bir narsa o'z ifodasini topgan. Shunday she'rlarki, ularda hech qanday ortiqcha bezaklar yo'q, lekin bunday samimiy ohang XX asr o'zbek adabiyotida kamdan-kam uchraydi.

*Tanish terak. Ariq yoqasi.
Bo'tana suv, shirin loyqa suv.
Tol ko'chada otlar taqasi,
Qancha bo'ldi ko'rmaganimga...
Yalpiz hidi tutgan dalalar,
Gapga chechan boqchaxolalar,
Belanchakda yotgan bolalar,
Qancha bo'ldi ko'rmaganimga.
Tog' ortidan mo'ralagan kun,
Shiyponlardan o'rlagan tutun,
Tut shoxiga osilgan tugun...
Qancha bo'ldi ko'rmaganimga.*

*O'qariqdan yolg'izoyoq yo'l,
Menga ilhaq, menga mushtoq yo'l,
O, qadrdon bir juft qadoqqo'l,
Qancha bo'ldi ko'rmaganimga.*

*Yog'och eshik ochilar sekin,
Toshmehrman men juda, lekin
Hozir yig'lavorishim mumkin –
Qancha bo'ldi ko'rmaganimga*

Yesenin talqinida Vatan tabiati rang-barangdir. Uning sevimli ranglari ko'k va havorang. Uning qalamida tabiat shoirning hayotga bo'lgan muhabbat tuyg'usini yetkazib berishga imkon beruvchi insoniy his-tuyg'ularning ifodasini kasb etadi. Muhammad Yusufning tabiati ham ranglarga boy. U vatanimizning jilodori tabiatini tasvirlashda ko'k, yashil va qizil ranglardan unumli foydalanadi.

Sergey Yesenin va Muhammad Yusufning she'rlarida umumiylik juda ko'p. Har ikkisi ham o'z Vatani, ona tabiatini sevadigan, ota onalariga hurmat va ehtirom bilan yuzlanadigan shoirlardir. Har ikkala shoir ham o'xshash ranglar palitrasidan foydalanadi-ularning misralarida oq, ko'k, yashil ranglar ko'p uchraydi. Ikkala shoir ham ko'pincha gullarning tasvirlariga murojaat qilishadi: Yesenin-nastarinni, Muhammad Yusuf – qizg'aldoq, yalpiz va rayhonni ustalik bilan tasvirlaydi. Ham Yesenin, ham Muhammad Yusufda tabiat insoniy his-tuyg'ularning ifodasidir, bu shoirga ayniqsa hayotga bo'lgan muhabbat tuyg'usini yetkazib berishga imkon beradi. Ular tabiat hodisalarini inson hayotida ro'y beradigan voqealar bilan taqqoslashadi. Yesenin va Muhammad Yusuf ijodining asosiy mavzusi-Vatan. Shoirlarning har bir misrasi xalqning milliy ruhi, uning quvonch va tajribasi, sevgisi, orzulari va butun hayotini aniq tasvirlaydi. Ularning she'rlari tarbiyaviy ahamiyat kasb etadi, insonning ma'naviy olamini boyitib, Vatanga muhabbatini yanada yuksaltiradi.

Ikkala shoir ham o'xshash mavzularda ijod qilganiga qaramasdan, bir qator farqli jihatlarni ham qayd etish mumkin. Masalan, shoirlarning she'rlarida onaga bo'lgan muhabbat mavzusini tahlil qilib, Esenin lirik qahramoni urushqoq va "mukkasidan ketgan ichkilikboz" deya atash mumkin bo'lgan beg'ubor yosh yigit ekanligini ta'kidlashimiz mumkin. Muhammad Yusufning qahramoni-Sharqning eng yaxshi urf-odatlarini ta'sirida tarbiyalangan, umuman, ona va ayolga hurmat bilan munosabatda bo'ladigan, hayotga romantik munosabatda bo'lgan, inson obrazida gavdalanadi. Yesenin qahramoni aslida dunyoqarashi falsafiy asosga ega bo'lmagan ateist bo'lsa, M. Yusufning qahramoni-oloh tomonidan yozilgan taqdiriga ishonadigan xudojo'ydir. Umuman olganda, bu shoirlarning ikkalasi ham samimiyligi, xalqchilligi va soddaligi bilan el-yurt ehtiromiga sazovor bo'gan deya olamiz.

Foydalanilgan adbiyotlar:

1. Благой Д. История русской литературы, М., 2001
2. В мире Есенина. Сборник статей. М., Дрофа, 1996
3. Сергей Есенин. Собрание сочинений в двух томах Москва 1990 «Современник» стр.:35 4.М .Юсуф. Сайланма. стр.: 47,270,273. «Шарк»